

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

बी. ए. – (विशारद) योग

परीक्षा : डिसेंबर – २०२४

तृतीय वर्ष

सत्र – ६

विषय:- योग तत्त्वज्ञान (भाग-६) (YC – 601/ YC-6011)

दिनांक : १०/१२/२०२४

गुण : ६०

वेळ : स. १०.०० ते. दु. १२.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
  ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

- प्र.१. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) (४०)
- १) घेरण्डसंहितेत किती समाधी सांगितल्या आहेत. कोणतीही एक समाधी सविस्तर लिहा.
  - २) घेरण्डसंहितेतील कपालभातीचे प्रकार स्पष्ट करा.
  - ३) हठप्रदिपिकेतील समाधी संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ४) संप्रज्ञात समाधीचे प्रकार सविस्तर लिहा.
  - ५) योगवासिष्ठ ग्रंथातील आधी व व्याधी संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ६) योगवासिष्ठ ग्रंथातील ज्ञानाच्या सप्तभूमी स्पष्ट करा.
- प्र.२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)
- १) कोणत्याही एका मुद्रेचे वर्णन करा.
  - २) कोणत्याही एका आसनाचे वर्णन करा.
  - ३) मोक्षाचे द्वारपाल सांगा.
  - ४) ज्ञानेश्वरीतील कुंडलिनीचे रूपकात्मक वर्णन लिहा.
- प्र.३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (१०)
- १) त्राटक
  - २) हृदधौती
  - ३) षट् चक्र
  - ४) सप्तसाधन

Translation in English

Sub: Yoga Philosophy (Part-VI) (YC-601/YC-6011)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
- 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.

Q.1. Answer the following questions in detail. (Any Four) (40)

- 1) How many Samadhis are mentioned in Gheranda Samhita. Write in detail any one Samadhi.
- 2) Explain the types of Kapalbhata in Gherandasamhita.
- 3) Explain the concept of Samadhi in Hathapradipika.
- 4) Write in detail the types of Samadhi in Sampragnat.
- 5) Explain the concept of Aadhi and Vyadhi in the Yog Vashishta text.
- 6) Explain the Saptabhoomi of knowledge in Yoga Vasistha.

Q.2. Answer the following questions in short. (Any Two) (10)

- 1) Describe any one Mudra.
- 2) Describe any one asana.
- 3) Write in detail gatekeepers of salvation.
- 4) Write a metaphorical description of Kundalini in Dnyaneshwari.

Q.3. Write short notes. (Any Two) (10)

- 1) Trataka
- 2) Hrudhouthi
- 3) Shatchakra
- 4) Saptasadhan
